

DORPSORGaan

spaarndam

dorpsorgaan

spaarndam

inhoud:	pag.
dankbetuiging na overlijden	2
een van A tot Z geslaagde receptie	2
tante Truus uit het jeugdwerk	3
collecte "Sonnevanck" en "Zonnegloren"	3
haken en ogen in Spaarndam-opsporing verzocht!	4
"een zonnetje onder de mensen"	5
de geschiedenis van Spaarndam	6
"hier en nu" in het "Brandpunt"	7
"De hoge boom" is niet meer	9
het "kruis"-werk, dóór allen, vóór allen: de boom wordt hoe langer doe dikker.	10

redactieleden:

<i>e. huttinga</i>	<i>ijdiijk 27</i>
<i>j.a. knijnenburg</i>	<i>ijdiijk 26</i>
<i>p.a. roelofsen</i>	<i>dr. w. nijestraat 9</i>
<i>d.a. verdurmen</i>	<i>visserseinde 71</i>

blad van de dorpsraad-spaarndam

4e jaargang nr. 9

redactie-adres: Dr. W. Nijestraat 9, Spaarndam (oost)

DANKBETUIGING NA OVERLIJDEN

Moelijk is het om afscheid te moeten nemen van een lieve Man en zorgzame Vader. Maar met Uw belangstelling en medeleven, ondervonden in die voor ons zo donkere dagen, bent U ons geweldig tot steun geweest. Hiervoor zeggen wij U hartelijk dank.

Weest U verzekerd, dat de herinnering aan zoveel verdriet ook in de toekomst voor ons minder zwaar zal zijn door de troost en blijk van vriendschap, die wij van U mochten onder vinden.

Mevrouw Th. D. Wempe-Kaspori,
Ringweg 95, Spaarndam
Dochter en schoonzoon

Een van A tot Z geslaagde receptie

Bij velen ligt wellicht nog vers in het geheugen de op 29 juli j.l. gehouden receptie ter gelegenheid van mijn 25-jarig dienstverband bij het bakkersbedrijf van de Familie R.F.J. Krol.

Ik heb er behoefte aan U bij deze heel hartelijk te danken voor de enorme belangstelling, die U op die dag hebt getoond. De cantine van het sportcomplex aan de Ringweg was een pracht gelegenheid om de stroom van bezoekers te verwerken.

Voor de mij bereikte vele schriftelijke gelukwensen ben ik eveneens zeer dankbaar, alsook voor de ontvangen vele cadeaux en de mij bereide bloemenhulde.

U kunt ervan verzekerd zijn, dat de 29e juli 1970 voor mij tot een onvergetelijke dag is gemaakt.

Paula Verdurmen

Collecte "SONNEVANCK" en "ZONNEGLOREN"

De in Augustus van dit jaar gehouden gecombineerde collecte voor de sanatoria "Sonnevanck" - en - "Zonnegloren" (verpleging van t. b. c. -patiënten van alle gezindten) had in Spaarndam (west en oost) de prachtige opbrengst van f 319,35.

Ik zeg bij deze gaame hartelijk dank aan allen, die geldelijke bijdragen hebben geleverd. Vooral ook dank aan hen, die zich hebben beijverd om dat geld in te zamelen. Het lijkt me goed om de namen van de dames - collectrices eens te noemen. Die collectrices dan waren:

Mari van Essen	Loes Stolk
Annemarie Janssens	Petra Zeulevoet
Ria van Lieshout	

Mevrouw P. Roelofsen - van Reenen, wijkhoofd
Dr. W. Nijestraat 9, Spaarndam (oost)

Tante TRUUS uit

het jeugdwerk

Tot mijn grote verrassing kwamen onlangs de dames Aja Berk en An Roza mij een cadeau aanbieden, dat gekocht was van het geld, dat zij met mevrouw Nel Duyn hadden opgehaald.

Dat geld was afkomstig van de ouders, die hun kinderen tijdens de vakantiespelen aan mij hadden toevertrouwd.

Ik was wel een beetje ontdaan van dat cadeau, want dat had ik niet verwacht. Dat cadeau - een droogkap - was tevens een afscheidscadeau, want ik heb besloten met dat jeugdwerk op te houden.

Het zal niet gemakkelijk zijn en ik zal wel heimwee krijgen naar mijn kinderen. We hebben het 4 jaar zo fijn samen kunnen vinden.

Ook wil ik de ouders hartelijk danken voor het vertrouwen, dat zij in mij hebben gesteld. De droogkap (+ het kopje en schoteltje), die ik van U gekregen heb, zal altijd een blijvende herinnering zijn.

Veel dank,

Tante Truus Bijl

"Wie zijn het en waarom doen zij het?"

Als ik een ommetje maak door het dorp, dan ontdek ik altijd weer, dat er personen zijn, die:

Alles moeten besmeuren,
Veel lawaai moeten produceren,

en het ook niet zo nauw nemen met de aanwijzingen op de verkeersborden e. d.

Om dan te beginnen met het besmeuren. Daarmede heb ik het oog op het beeldje van Hans Brinker, hetwelk danig was toegetakeld met blauw krijt. En het is nog niet één dag schoon, of het is dan in het wit bewerkt. Wie doen dat en waarom? De dader of daders zouden, indien betrapt, als straf bijvoorbeeld eigenlijk het geheel weer netjes schoon moeten maken. Als wij er nu met elkaar op gaan letten wie de daders zijn en ook onze kinderen op die onaangenaamheid attent maken, dan zijn we er misschien meteen vanaf.

Ja, en dan al dat lawaai. Het is wel gevarieerd, vooral op mooie dagen en avonden. Veel bootjes meren in de buurt van de kolk om een hartig hapje of zo te halen. Dat is niets ongewoons. Maar dat vele van hen hun transistors voluit laten kreunen bij dit bezoek, is echt niet gewild. Het is misschien de taak van een anti-lawaainstantie om hiertegen iets te ondernemen.

En dan negeren van de ter plaatse aanwezige verkeersborden. Laten we beginnen bij de "Balk". Wij constateren dan, dat er vooral des zondags veel jongelui uit Haarlem per brommer deze hindemis zonder moeite nemen en - al dan niet voetgangers op de "Balk" - vervolgens in één ruk naar de snackbar aan de Oostkolk racen. Het verwondert mij vaak, dat ze niet doorrijden tot vóór de toonbank. En dat knettert maar met die krenge, waar ze op zitten. Als ze de bar verlaten, worden de monsters weer gestart, het geluid van een straalvliegtuig benaderend. Het gaat dan weer in één ruk over de "Balk" of via de Taanplaats door de Sluissteeg naar de dijk, met alle gevaren van dien. Want op de dijk spelen altijd wel kinderen of er lopen mensen.

Wat helaas zo droevig is in deze zaak, dit, dat er Spaamdammers zijn, die aan deze gevaarlijke escapade meedoen!

U, lezer van dit artikeltje, zult zich misschien afvragen:

"Wat denkt de schrijver hiermede te bereiken?"

In de eerste plaats dit: zelfdiscipline. Door ons zelf inzake de onderhavige kwesties discipline op te leggen, kunnen we beter de fouten van de "doortrekkers" onder de loupe nemen en die eventueel ter kennis brengen van de instanties, die gerechtigd zijn daartegen op te treden.

Het is te hopen, dat met name de punten "lawaai" en "Balk" aldus eindelijk die aandacht krijgen, welke ze behoeven.

E. HALEWIJN

Bejaardentocht 1970

Op donderdag, 3 september j.l. was het de jaarlijkse feestdag voor de bejaarden uit Spaarndam en zijn directe omgeving. Om ± 8,15 uur had de start plaats van een drietal bussen, die tezamen zo'n 120 personen vervoerden. Een flink aantal kilometers werd die dag verslonden.

In alle vroegte werd koers gezet in de richting van Aalsmeer. Vervolgens werd naar Hilversum gereden om daarna voor een korte onderbreking naar Amersfoort te koersen. Bij de dierentuin in die stad werden de bussen volledig ontvolkt om er van de zo vurig beoefde koffie te genieten.

Wordt vervolgd op blz. 12

DE GESCHIEDENIS VAN SPAARNDAM

Spaarndam in de patriottentijd (i)

De jaren tachtig van de 18e eeuw staan in onze geschiedenis bekend als de Patriottentijd. De patriotten waren felle tegenstanders van stadhouder Willem V. Zij vonden, dat hij een zwakke buitenlandse politiek voerde, die de onafhankelijkheid van ons land in gevaar bracht. De nederlaag, die ons land in de vierde Engelse Oorlog (1780-1784) leed, werd de stadhouder verweten.

Naast de buitenlandse politiek werd ook de binnenlandse politieke situatie door de patriotten scherp bekritiseerd. Op dit punt heerste er wel verdeeldheid in de gelederen der patriotten. De ene groep, de democraten, wilde een betere inrichting van het bestuur, zodat het volk (en daarmee bedoelden ze vooral de wat meer ontwikkelde mensen) ook enige invloed op het bestuur zou kunnen uitoefenen. Ook wilden ze een functie-verdeling op grond van bekwaamheid en niet, zoals toen gebruikelijk was, dat de families, die de goede baantjes in handen hadden, een vrijgekomen positie meteen in handen speelden van een ander familielid, dat bekwaam was of niet. De andere groep, de staatsgezinde regenten, was op dat punt veel conservatiever. Tegen een soort familieregering hadden zij beslist geen bezwaar. Dat zij toch met de democraten samenwerkten, zat in het feit, dat beide groepen zo fel tegen de stadhouder waren. Deze regenten waren zo fel tegen Oranje, omdat - toen in 1747, na het tweede stadhouderloze tijdperk, het stadhouderschap in de verschillende gewesten werd hersteld - stadhouder Willem IV vele staatsgezinde regenten uit hun functies ontslagen had en door prinsgezinde regenten had vervangen. De staatsgezinde regenten zagen de stadhouder het liefst vertrekken om zelf weer de lakens te kunnen uitdelen.

Het kwam in de strijd tussen de Prins van Oranje en de patriotten zelfs zo ver, dat de patriotten zich bewapenden en zogenaamde exercitiegenootschappen oprichtten. Zij vertrouwden het leger van huursoldaten van de Prins niet en ook vonden ze, dat een gezond volk zichzelf tegen een buitenlandse vijand zou moeten kunnen verdedigen. Dat leger kon meteen dienen om zich te verzetten tegen een onderdrukker (de Stadhouder) in het eigen land. Spontaan werden er dus exercitiegenootschappen opgericht en omdat de Spaamdammers in die tijd aan de kant van de patriotten stonden, kwam ook hier zo'n genootschap van de grond.

Ondertussen had de stadhouder in 1785 na moeilijkheden in Den Haag het westen van ons land verlaten om zich in Nijmegen te vestigen. Zijn positie was hier in het westen onhoudbaar geworden. De Prins legde zich bij deze gang van zaken neer. Zo niet zijn vrouw, prinses Wilhelmina van Pruisen. (Zij kwam uit de beroemde familie van de Hohenzollem). Zij deed een poging naar Den Haag terug te keren, maar werd door de patriotten in de buurt van Gouda tegengehouden en teruggestuurd. Dit nu kon een lid van de familie Hohenzollem zich niet laten welgevalen. De koning van Pruisen eiste bestraffing van de daders, wat door de patriotten werd verworpen. Daarop viel deze koning ons land binnen om zo de belediging van zijn zuster te wreken en Oranje in al zijn macht te herstellen. Tegen het geoefende Pruisische leger konden de patriotten niet op en een snelle bezetting van het westen van ons land vond plaats.

Tegen deze achtergrond moeten we het optreden van het exercitiegenootschap uit Spaarndam zien. Hun aantal was ruim 50. Hun adjudant en secretaris was de "burger" Klots, die van beroep apotheker en chirurgijn in Spaarndam was. Het corps "had eene gelijke en zeer bevallige burgeruniform." En zij lieten het niet bij wapen-oefeningen alleen. Tot driemaal toe trokken ze naar de grenzen van het gewest Holland om te helpen bij de verdediging, eerst tegen de Prins en later

tegen de Pruisen. De rol van de Spaamdammers was de Pruisische generaals bekend. Zij zouden het dorp daarvoor straffen. En toen een Pruisische legerafdeling van 350 man voor Spaarndam lag, zouden ze de opdracht hebben gekregen om het dorp vier uur lang te plunderen. Het was aan het optreden van de Spaarndamse schout Christiaan Brunings Junior te danken, dat deze plundering niet is doorgegaan. Met een list wist hij zijn doel te bereiken.

Wordt vervolgd

Bij deze artikelen over de patriotten wil ik de heer J. Verharen bedanken voor de gegevens, die hij mij verstrekke. Dat betekende voor mij een belangrijke tijdsbesparing.

G. van den Beldt Jr.

"HIER EN NU" in het "BRANDPUNT"

Een MINI-DORPSHUIS VOOR SPAARNDAM, een mini-verenigingsgebouw, of hoe zo iets maar heten mag. Met grote spoed hebben wij ons bezig gehouden met een schetsplan voor een dorps huis, omdat wij precies in het startschot willen vallen en dus geen tijd wensen te verliezen door een valse start. Immers heeft Haarlem voor de jaren 1971 en 1972 voor dit doel tweemaal f 100.000,- gereserveerd in haar meerjaren-investeringsplan.

DE REDACTIE

"DE HOGE BOOM"

is niet meer

Op woensdagnorgen 17 juni werd 's morgens om half zeven de stilte in de polder verscheurd door een hevig gekraak. De trotse "Hoge Boom" viel langzaam ter aarde. De last van het gebladerde was voor de reeds lang vermolmde stam nu te zwaar geworden. Elke Spaardammer, die naar Halfweg rijdt, zal voortaan met een zekere weemoed naar de plek kijken, waar die boom heeft gestaan. Zelfs een geheel bosplan zal de herinnering aan deze es maar moeilijk kunnen uitwissen.

De "Hoge Boom" was de laatste van een groepje essen, die in het midden van de achttiende eeuw langs de dijk werden geplant ter herinnering aan een beroemd wapenfeit uit de 80-jarige oorlog.

Het was in de tijd, dat Haarlem werd belegerd door de Spanjaarden. Uit Amsterdam kwamen geregeld nieuwe troepen om de belegeraars van Haarlem te versterken. (Amsterdam was toen Spaans gezind). De verbindingsweg liep over de hoge dijk.

De opstandelingen in Haarlem kregen steun van de watergeuzen, die Holland benoorden het IJ al in hun macht hadden. De geuzen kwamen met bootjes over het IJ uit Westzaan om de Spaanse troepenversterkingen op de dijk aan te vallen.

Zo ging begin maart van het jaar 1573 een troep Spaanse lansiers (ook wel speerruiters genoemd) over de dijk naar Haarlem. Hun aantal lag volgens de geschiedschrijvers rond de 150. Uit Westzaan waren in twee bootjes ongeveer 18 geuzen gekomen o.l.v. Kees 't Hoen. Zij lagen langs de dijk in een hinderlaag. Toen de Spanjaarden naderden, stonden de voorste geuzen tegelijk op en vuurden hun musketten af. (Een musket was een lontgeweer met een schootsafstand van ca. 250 meter. Bij het afschieten werd dit geweer op een musketvork of forketstok gelegd). Enkele Spaanse ruiters stortten dodelijk gewond ter aarde. Er ontstond een geweldige chaos, omdat de dijk spekglad was geworden door het water van wegdooiende sneeuw. De terugtocht werd de Spanjaarden door een ander deel van de geuzen onmogelijk gemaakt. Veel paarden gleden van de dijk. De geuzen maakten van de chaos gebruik. Zij hadden hun speren op polsstokken gebonden om zo langere speren te hebben dan de lansiers en daarmee stortten zij zich op de gehate vijand. Geen enkele Spanjaard overleefde de aanval.

Uit dit verhaal van de geschiedschrijvers wordt ons wel één ding duidelijk: de Spanjaarden leden aan de dijk een gevoelige nederlaag. Dat in de loop der tijd het verhaal stevig is aangedikt, moeten we ook als realiteit aanvaarden. Met name de genoemde getallen lijken niet erg betrouwbaar. (Verschillende geschiedschrijvers gebruiken vaak ook nog verschillende getallen).

Van de verdere geschiedenis van "De Hoge Boom" is mij niet veel bekend. In de oorlog heeft een in brandstoffennood verkerende dorpsgenoot een aanslag op de boom gepleegd. Gelukkig werd dit slechte voorbeeld door niemand nagevolgd. De rood-wit-blauwe band symboliseerde de vrijheidszin van ons volk.

G. van den Beldt Jr.

Het "kruis"-werk

Dóór allen, vóór allen:

De boom wordt hoe langer hoe dikker.

De vorige maal heeft U kunnen lezen hoe de plaatselijke verenigingen ontstonden. Welnu, die kleine boompjes werden samen één grote boom.

Door de snelle groei van deze kruis-verenigingen en de vele contacten met andere instanties op maatschappelijk terrein, voelde men al gauw de behoefte aan een samenbundeling der plaatselijke verenigingen, om zodoende in breder verband allerlei taken te coördineren en een beter resultaat te verkrijgen.

Zo verscheen op 26 november 1875, tien maanden na de oprichting van de eerste plaatselijke vereniging, de eerste provinciale vereniging: "De Noord-Hollandse Vereniging Het Witte Kruis".

In de overige provincies werden de plaatselijke kruis-verenigingen samengebundeld tot de vereniging Het Groene Kruis.

Al deze provinciale verenigingen sloten zich op 26 oktober 1911 aaneen tot de Algemene Nederlandse Vereniging Het Groene Kruis, gevestigd in Utrecht.

Elke provinciale vereniging heeft twee vertegenwoordigers bij de Algemene Nederlandse Vereniging.

In diezelfde geest ontstonden ook de andere kruis-verenigingen: Het Wit-Gele Kruis en het Oranje-Groene Kruis.

Organisatorisch heeft het "kruis"-werk zich als volgt ontwikkeld:

1. De plaatselijke verenigingen. Deze verenigingen hebben zich vrijwillig federatief verenigd in de provinciale verenigingen waarvan het bestuur door de plaatselijke verenigingen wordt gekozen.

Uit deze provinciale verenigingen worden twee vertegenwoordigers gekozen voor de Algemene Nederlandse Vereniging Het Groene Kruis.

Kenmerkend voor de plaatselijke verenigingen is de autonome zelfbeschikking met twee duidelijke middelpunten:

- a. het bestuur plus wijkzuster,
- b. het wijkgebouw.

Wie kruisvereniging zegt, zegt wijkverpleegster. Wie wijkverpleegster zegt, zegt kruisvereniging.

Talrijk zijn de activiteiten van de kruisverenigingen zowel individueel als in groepsverband. Vele daarvan spelen zich af in het wijkgebouw.

2. De provinciale verenigingen. Deze hebben tot taak het werk van de plaatselijke verenigingen te stimuleren en te coördineren en het met raad en daad terzijde te staan.

Deze provinciale verenigingen zijn verdeeld in districten. Zij hebben in dienst districts-artsen en districts-verpleegsters, die specialisten zijn op velerlei gebied.

Tevens hebben zij in dienst twee verpleegsters in algemene dienst, die de belangen der plaatselijke verenigingen op organisatorisch en financieel gebied behartigen. Tevens begeleiden zij de wijkverpleegsters bij hun werk.

Evenals de plaatselijke verenigingen hun contacten hebben met de plaatselijke instanties van het gezondheidswezen en het maatschappelijke leven, zo hebben de provinciale verenigingen hun regionale contacten.

3. Tenslotte komen we bij de top terecht, het dak, het overkoepelende orgaan: De Algemene Nederlandse Vereniging Het Groene Kruis.

Zij is de vereniging, die de provinciale verenigingen en bij de overheid en bij de landelijke instellingen op het gebied van de volksgezondheid vertegenwoordigt.

Tevens heeft die vereniging studie-centra voor de opleiding van de wijkverpleegsters. Zij verschaft voorts aan alle verenigingen voorlichtingsmateriaal op het gebied van de volksgezondheid.

Het bovenstaande is maar een kleine, sterk verkorte weergave van het werk der kruisverenigingen. Het is misschien wel aardig om met wat cijfermateriaal nog enige verdere informatie te geven.

Zo telde:

de bevolking van Nederland in 1960	11.000.000 inwoners
het aantal leden van het groene kruis bedroeg	1.300.000 in dat jaar
de contributie opbrengst bedroeg toen	f 8.500.000,-
het aantal gemeenten in Nederland bedroeg	1.000 in dat jaar
het aantal groene kruis-verenigingen bedroeg	989 in 1960
het aantal wijkgebouwen in dat jaar	760
en het aantal wijkverpleegsters, eveneens in 1960,	1.560

Die zusters brengen per jaar een aantal verplegings-bezoeken van 3.750.000

Verder is er tussen de verschillende kruisverenigingen ook al een begin van nauwere samenwerking ontstaan. In ons district hebben wij bijvoorbeeld al een diëtiste, die in dienst is van de drie aldaar werkende kruisverenigingen.

In Spaarndam werkt de wijkverpleegster al jaren voor de twee plaatselijke kruis-verenigingen: Het Wit-Gele en het Groene Kruis.

Momenteel zijn er plannen om het gehele werk van de drie kruisverenigingen samen te voegen, zodat we straks wellicht zouden kunnen gaan spreken over de drie integraal samenwerkende kruis-verenigingen.

ZUSTER BOON.

Vervolg van blz. 5

Nadat de koffie de gelegenheid had gekregen het menselijk lichaam wat op te peppen, werd de bustocht vervolgd. Uit Amersfoort werd via Nijkerk en Ermelo naar Hardewijk gereden.

In Hardewijk aangekomen, deed een ieder zich tegoed aan een rijke en uitgebreide koffiemaaltijd in het restaurant "De Boterlap".

Na een goede bekomst van de heerlijke maaltijd werd al gauw duidelijk, dat de zeeleeuwen en de dolfinen ons in hun domein, het Harderwijkse Dolfinarium, verwachtten.

Allereerst gaven de zeeleeuwen een show. Daarbij bleek, dat zij ook al vertrouwd waren gemaakt met het slapen in een ledikant. Het aflopen van een wekker bleek geen prettig geluid te zijn, evenals dat ons mensen zo vaak vergaat. Toen het dan toch onverbiddelijk tijd was om op te staan, werd vervolgens zonder enige mensenhulp van de douche-installatie gebruik gemaakt.

Daarna gaven de dolfinen hun show. Er werd basket-ball gespeeld en één hunner trok - met een flinke snelheid zwemmend - een bootje het bassin rond. In dat bootje was een jeugdige passagier gezeten.

Een drietal damès-dolfinen gaf in haar optreden achtereenvolgens te zien een gezamenlijke sprong van $2\frac{1}{2}$ meter, een pirouet uit het zogenaamde dolfinen-ballet en 2 x 30 meter horden' (voor dames).

Een tweetal mannelijke dolfinen hield hun show vervolgens ook al weer in de sportieve sfeer. Zij gaven een stukje water-volleybal-spel weg.

Het optreden werd besloten met sprongen van één hunner tot achtereenvolgens $4\frac{1}{2}$, 5 en 6 meter hoogte boven het waterbassin.

Na overtuigd te zijn van het feit, dat de fantastische shows in het Dolfinarium echt afgelopen waren, werd al gauw duidelijk, dat de ons vervoerende bussen weer bijzonder in trek waren.

De reis van de buspassagiers had voorts via een stuk Flevopolder Oud-Valkeveen als doel, alwaar men zich in een uitspanning in ruime mate kon verversen. Het was daar ook al weer een gezellige boel. Zo gezellig, dat menigeen er wellicht nog wel wat langer had willen blijven plakken. De tijd drong echter om via Naarden, Bussum, Diemen, Amsterdam en de Houtrakpolder naar Spaamdams terug te keren.

De behouden aankomst in Spaamdams was het laatste succes, dat nog kon worden geboekt.

Tegen kwart vóór acht ('s avonds) werden de drie bussen, zoals gebruikelijk luid claxonnerend door de Spaamdamsse dorpskernen gemanoevreerd om ten allerlaatste te stoppen bij het punt, waar ook de start had plaats gehad. Kortom, het was een fijne dag, vol heerlijke en leuke herinneringen.

Die dag was ook al bijzonder geslaagd door de uitnemende kennis van de chauffeurs van stad en land en zeker niet in de laatste plaats door de grote offervaardigheid, waardoor de collecte-opbrengst weer mooi was en waarvoor een woord van hartelijke dank stellig op zijn plaats is.

Eén der passagiers.

